

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus 2023-2027

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Riikka Jarkko & Niina Karen

23.3.2023

Sopimuksen tavoitteista ja vaatimuksista

- Edistää luonnon monimuotoisuutta ja maiseman hoitoa
- Säilytetään tai edistetään sopimusalueen tavanomaista arvokkaampia luonto- tai maisema-arvoja
- Hoito ja kunnostustoimenpiteet perustuvat hoitosuunnitelmaan
- Sopimus edellyttää sopimusalueen vuosittaista laiduntamista tai hoitamista niittämällä ja niittojätteen poiskorjuulla
- Sopimusta ei voida tehdä vain raivaushoidosta ja/tai aitaamisesta
- Vuosittainen hoitokorvaus ja tarvittaessa yhden kerran sopimuslohkolle maksettava erillinen korvaus kunnostuksesta (aitaus, petoaita, raivaus)

Vaatimuksia ja yleisiä edellytyksiä

- Sopimuskausi ja -vuosi alkavat 1.5. hakuvuonna ja päättyvät 30.4.
- Sopimuskausi on viisi vuotta
- Sopimuksenhakija: viljelijä tai rekisteröity yhdistys
- Sopimuksen hakemiseen tarvitaan tilatunnus
- Tuenhakijan alaikäraja 18 vuotta
- Sopimusaluetta vähintään 0,30 hehtaaria ja sen oltava tuenhakijan hallinnassa sopimuskauden ajan
 - Vuokralohkojen vuokrasopimus voimassa koko sopimuskauden ajan
 - Varauduttava todistamaan myös omistamiensa lohkojen hallinta tarvittaessa

Korvaustasot

Maatalousluonnon ja maiseman hoito

Vuotuinen hoitokorvaus:

Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppikohde	610 €/ha/vuosi
Muut sopimuskohteet	460 €/ha/vuosi

Yhtenä vuonna tarvittaessa maksettava korvaus sopimuslohkolle:

Kunnostusraivaus	450 €/ha
Aitaus	1500 €/ha
Petoaitaus	2400 €/ha

Vuosina 2019-2022 alkaneet sopimukset

Jos tuenhakijalla on sopimus, joka jatkuu 30.4.2023 jälkeen hän voi:

1. Luopua sopimuksesta ilman takaisinperintää.
2. Luopua sopimuksesta ilman takaisinperintää ja hakea uutta viisivuotista hoitosopimusta.
3. Pitää vanhan sopimuksen voimassa ja jatkaa toimenpiteiden noudattamista alkuperäisen sopimuskauden loppuun asti uuden kauden mukaisilla ehdoilla.
 - Sopimuksen ehtoja on noudatettava 30.4.2023 asti, vaikka luopuisi sopimuksesta
 - Luopumisesta on ilmoitettava maatilán sijaintikunnan ELY-keskukseen 30.4.2023 mennessä

Vuosina 2019-2022 alkaneet sopimukset

- Huomioi nämä, jos pidät 2019-2022 alkaneen sopimuksesi voimassa:
 - Jos haluat pitää sopimuksesi voimassa, ilmoita teknisten syiden johdosta kyseisen sopimuksen lohkot Vipu-palvelussa vastaavan sopimuksen välilehdellä, jossa haetaan uutta viisivuotista sopimusta
 - Ohjelmakaudelta 2014-2020 jatkuvat lohkot/sopimukset: eivät saa yksivuotista kunnostustoimenpiteen tukea (aitaus, raivaus, petoaita), hakemukseen voi lisätä uusia lohkoja, mutta ne ovat voimassa alkuperäisen sopimuskauden loppuun asti, sopimukselle ei voi hakea jatkovuotta
 - Noudatettava uuden rahoituskauden mukaisia ehtoja ja vähimmäistasoja
 - Hoitosuunnitelma täytyy päivittää vastaamaan uuden kauden vaatimuksia ja siinä on mainittava kaikki lohkot (vanhat jatkettavat ja mahdolliset uudet)

Sopimuksen hakeminen

- Sähköinen haku Vipu-palvelussa: sopimus ja vuosittainen maksu
- Ilmoitetaan kaikki sopimukseen haettavat peruslohkot, niille sopimukseen kelpaava kasvi ja merkitään kunnostustoimenpiteet kasvulohkoittain (aitaus, raivaus, petoaita)
- Hakemuksen liitteenä:
 - Hoitosuunnitelma
 - Jäljennös vuokrasopimuksesta
 - Jos tuenhakijana yhdistys, toimitettava jäljennös kokouspöytäkirjasta, jossa päätetty sopimuksen hakemisesta

Hoitosuunnitelma

- Sopimus perustuu ELY-keskuksen hyväksymään hoitosuunnitelmaan, jota tuenhakija sitoutuu toteuttamaan koko sopimuskauden ajan
- Hoitosuunnitelmassa yksilöidään alueella tehtävät vuosittaiset hoitotoimenpiteet lohkoittain sekä toimenpiteiden toteuttamisen aikataulu
- Teettämiseen voi hakea Neuvo2030-rahoitusta
- Kirjattava erikseen hoitotoimenpiteet, joita toteutetaan, jos:
 - Alue sijaitsee Natura-alueella
 - Alueella uhanalaisen kasvi- tai eläinlajin esiintymispaikka
 - Alueella on tiukasti suojellun eläinlajin esiintymispaikka

Hoitosuunnitelmassa kuvattava mm. seuraavat

- Arvioi hankkeen vaikutuksista ympäristöön ja/tai maisemaan
- Suunnitellun hankkeen ja hoidon yleiskuvaus sekä tavoitteet
- Selostus, miten hoitotoimenpiteet edistävät tavoitteiden saavuttamista
- Perustamis-, hoito- ja muut toimenpiteet lohko- tai hoitokokonaisuuskohtaisesti ja niiden toteutusaikataulu vuosittain
- Puustoon kohdistuvat hakkuut ja muut toimenpiteet koko alueella
- Selvitys kaksinkertaisesta rahoituksesta
- Miten mahdollista suurpetouhkaa pyritään vähentämään
- Peruskunnostustoimenpiteet (aitaus, raivaus, petoaita) ja niiden toteutusvuosi

Kasvit ja maankäyttölajit

- Maankäyttölajit:
 - Luonnonlaidun ja niitty: lohkolla voi olla puita enintään 50 puuta/ha
 - Metsämaa tai muu ala: lohkolla voi olla puita enemmän kuin 50 puuta/ha
- Mikäli lohko täyttää pysyvän nurmen vaatimuksen ja se on maankäyttölajiltaan luonnonlaidun ja niittyä
 - Ilmoitettava kasvi: ympäristösopimusala pysyvä nurmi
- Mikäli lohko ei täytä pysyvän nurmen vaatimusta ja se on maankäyttölajiltaan metsämaa tai muu ala
 - Ilmoitettava kasvi: ympäristösopimusala puustoinen tai muu ala

Pysyvä nurmi

- Pysyvän nurmen vaatimuksen täyttää ala, jolla on:
 - Heinä- tai nurmirehukasveja yli 50 % kasvulohkon alasta, jolloin samalla lohkolla voi olla myös muita laidunnettavia ja tuotantoeläimille rehuksi soveltuvia kasveja, joista lehtipensaat ja lehtipuiden taimet voivat esiintyä hajanaisesti tai pieninä ryhminä
 - Puita hajanaisesti enintään 50 kpl / ha
 - Ei saa olla ilmakuivissa näkyviä kohteita esim. siirtolohkareet ja suuret kivet tai muita aloja, joita ei lueta maatalousmaaksi ja pysyvään nurmeen kuuluvaksi mm. metsämaa, kitumaa, suo, kallio, jaloittelutarha, tie, vesistö, hiekkaiset ja märät alueet, varvikot...nämä rajataan pois alasta)

Sopimukseen voidaan hyväksyä

- Vuosittain laiduntamalla tai niittämällä ja niittojätteen poiskorjuulla hoidettavat:
 - Perinnebiotoopit
 - Luonnonlaitumet, jotka ovat pellon ulkopuolista aluetta
 - Luontoarvoilta monimuotoiset tai maisemallisesti merkittävät peltojen reuna-alueet, pellon ja tien tai pellon ja vesistön välinen reuna-alue tai peltoalueen metsäsaareke
 - Maatalousympäristön uhanalaisen lajiston säilymistä edistävät kohteet
 - Maatalousympäristön muinaismuistokohteet ja pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvät maaseudun kulttuuriperinnön hoitokohteet
 - Luontodirektiivin laiduntamisesta ja/tai niitosta ja raivaamisesta hyötyvät luontotyytit
 - Natura 2000-alueet tai muut luonnonhoidon kannalta tarkoituksenmukaiset alueet

Perinnebiotoopit

- Alueella on nähtävissä selviä merkkejä aiemmasta laidunnuksesta tai alueen käytöstä karjan rehuntuotantoon
- Kallioketo, keto, niitty, rantaniitty, lehdesniitty, hakamaa, metsälaidun tai nummi
- Metsälaidun sopimuksessa:
 - Puusto koostuu eri-ikäisistä lehti- tai havupuista
 - Laho- ja kolopuita on enemmän kuin talousmetsässä yleensä
 - Valoisia aukkoja, joissa kasvaa niittykasveja
 - Ruohoja ja heiniä enemmän kuin vastaavalla metsätyypillä yleensä

Perinnebiotoopit

- Arvokas perinnebiotooppi voi saada korotettua korvausta, mikäli alue täyttää määritelmän arvokkaasta perinnebiotoopista ja toinen seuraavista ehdoista täyttyy:
 - Alue on määritelty valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi perinnebiotooppien inventoinneissa vuosina 2016-2022
 - ELY-keskus on arvioinut alueen inventoinnin kriteerien perusteella arvokkaaksi perinnebiotoopiksi tai vastaavaksi, ja joka nykytilassa täyttää arvokkaan perinnebiotoopin määritelmän

Luonnonlaitumet

- Pellon ulkopuolista aluetta, jota on käytettävä rehuntuottoon
- Reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet kuuluvat luonnonlaitumiin
- Sopimukseen hyväksyttävällä luonnonlaitumella on oltava muusta ympäristöstä erottuvia luonto- tai maisema-arvoja, joita voidaan edistää laidunnuksella tai niitolla
- Luonnonlaitumen on sijaittava maatalousympäristöön kuuluvassa maisemakokonaisuudessa

Sopimukseen ei voida hyväksyä

- Mikäli alueella ei ole havaittavissa selviä edellytyksiä luontaisen maatalousympäristön lajiston tai maiseman tulokselliseen edistämiseen hoitotoimenpiteillä
- Alueita, joiden tuotolla laiduntavat eläimet eivät tule toimeen tai laitumen tuotto on liian vähäistä eläinten ravinnontarpeeseen nähden
- Alat, jotka ensisijaisesti metsätalouskäytössä tai joissa tavoitteena on maanpinnan rikkominen
- Alueita, joita hoidetaan muulla julkisella rahoituksella tai joissa muulla julkisella rahoituksella toteutettava kunnostus on kesken
- Sopimusehdoissa on kerrottu tarkemmin millaisille alueille ei voida tehdä sopimusta

Hoitotoimenpiteet

- Toimenpiteiden on perustuttava hyväksytyyn hoitosuunnitelmaan
- Aloitettava jokaisella loholla ensimmäisenä sopimusvuonna
- Sopimusaluetta hoidetaan vuosittain laiduntamalla tai niittämällä ja niittojätteen poiskorjuulla (pelkkä raivaus ei riitä sopimusalueen hoidoksi)
- Pidettävä ajantasaista hoitopäiväkirjaa tai lohko kohtaisia muistiinpanoja
- Muita luontoarvoja edistäviä hoitotoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi:
 - Luontoarvojen edistämistä vaikeuttavan kasvillisuuden poisto, lehtipuiden lehdestys, puiden ja pensaiden ylläpitöraivaus, raivausjätteen korjuu

Laiduntaminen

- Perinnebiotooppi tai sellaiseksi kunnostettava alue on aidattava erilleen muista laidunnurmista
- Ei saa aiheuttaa kasvillisuuden haitallista rehevöitymistä tai maaperän eroosiota
- Sopimusalueita ei voi käyttää pelkästään yölaitumina, eikä niitä saa käyttää talvella jaloittelualueena
- Laidunnuspaine on sovittava niin, että eläimet pääsääntöisesti elävät laitumen tuoton varassa ilman lisärehua tai laidunkierto on järjestettävä niin, että laitumen ollessa loppuun syöty eläimet siirretään toiselle laitumelle (kivennäiset ja vitamiinit ovat sallittuja)

Hoitokorvaus ja yksivuotiset kunnostustoimenpiteet

- Sopimuksessa on vuosittainen hoitokorvaus ja tarvittaessa maksettava kunnostustoimenpiteen korvaus
- Hoitosuunnitelmassa on lohkokohtaisesti perusteltava tarve haetulle kunnostustoimenpiteelle ja aikataulu sen toteutukselle
- Kunnostustoimenpiteen korvauksen saa lohkolle vain yhden kerran sopimuskauden aikana ja se on toteutettava sen kalenterivuoden aikana 31.12 mennessä, jolloin sille haetaan maksua
- Tarpeellisuus arvioidaan hallinnollisen tarkastuskäynnin yhteydessä ja tarpeettomaksi arvioidulle toimenpiteelle ei makseta korvausta

Yksivuotiset kunnostustoimenpiteet

- Kunnostusraivaus ei tarkoita ylläpitöraivausta, joka on sopimuksen perustoimenpide ja tehdään tarvittaessa
- Aitaus on toteutettava pysyväksi, sen tulee soveltua suunnitellulle eläinlajille ja korvausta ei makseta vain osaan aidasta (sopimusalueilla saa käyttää siirrettäviä kevyitä aitoja, mutta niille ei makseta korvausta)
- Petoaita on toteutettava siten, että se pitää pedot poissa laitumelta ja ELY-keskukseen tulee tehdä selvitys petoaitamateriaalin hankinnasta
- Lohkolle, joka on kunnostettu muulla julkisella rahoituksella ei voida maksaa sopimuksen mukaista aitaus- tai raivaamiskorvausta

Kaksinkertainen rahoitus

- Kaksinkertaisen julkisen rahoituksen maksaminen on kielletty
- Samaa asiaa/toimintaa ei voi rahoittaa kahdesti julkisella rahalla
- Kerro hoitosuunnitelmassa, mikäli sopimukseen haettu alue on saanut tai saa edelleen tukea toimenpiteelle tai alalle muusta rahoituslähteestä esimerkiksi jos aluetta on kunnostettu raivaamalla tai aitaamalla
- Rahoituslähteitä on useita, joista yksi on Helmi-hanke
- Petoaidan rakentamiseen on voinut saada tukea esimerkiksi Riistakeskukselta

Kielletyt toimenpiteet sopimusalueella

- Sopimusaluetta ei saa:
 - Muokata
 - Lannoittaa
 - Käsitellä kasvinsuojeluaineilla
 - Ojittaa
 - Metsittää
- Kiellettyä ovat myös sellaiset puuston hakkuut tai raivaukset, joita ei ole erikseen kerrottu hoitosuunnitelmassa ja jotka eivät edistä luonnon monimuotoisuutta ja maisemaa

Sopimuksen muuttaminen

- Toimenpiteitä voidaan tarvittaessa tarkentaa sopimuksen voimassaoloaikana, jotta asetetut tavoitteet eivät vaarantuisi
- Perinnebiotoopin arvoluokkaa voidaan muuttaa, jos arvon todetaan muuttuneen joko huonompaan tai parempaan suuntaan
- Jos hoitosuunnitelmaan kirjattu laiduntaminen ei ole mahdollista luonnonolosuhteiden, ylivoimaisen esteen tai sopimusalueen luontoarvoille aiheutuvan haitan vuoksi, tuenhakijan on haettava sopimuksen päättämistä tai hoitotoimenpiteen vaihtoa erikseen kirjallisesti ELY-keskuksesta

Sopimuksen siirtäminen ja pinta-ala muutokset

- Sopimus voidaan siirtää siirtämällä koko sopimus (esim. koko tilan hallinnan siirto) tai jakamalla sopimus (jolloin osa lohkoista siirtyy toiselle henkilölle)
- Sopimuksen siirtämistä on haettava 15 työpäivän kuluessa omistus- tai hallintaoikeuden siirtymisestä toimittamalla lomake 160 ELY-keskukseen
- Sopimukseen sisältyvää ala voidaan muuttaa sopimuskauden aikana valvonnan, hallinnollisen tarkastuskäynnin, peltolohkokorkeuserin ajantasaistuksen tai korvauksen saajan hakemuksen perusteella

Yhteystiedot Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

- Ei-tuotannolliset investoinnit, kosteikon hoitosopimus
 - Heli Ronkainen puh. 0295 038 125
- Maatalousluonnon ja maiseman hoito
 - Riikka Jarkko puh. 0295 038 096 ja Niina Karen puh. 0295 017 222
- Alkuperäisrotueläinten kasvattamissopimus
 - Pirjo Myllylä puh. 0295 038 139

Yhteissähköpostit:

ymparistosopimus.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

alkuperaisrotusopimus.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi